

Onderwerp Vrijgave voor inspraak Voorlopig Ontwerp Bisschop Bottemanneplein.	
Nummer	2021/75635
Portefeuillehouder	Berkhout, R
Programma/beleidsveld	5.1 Openbare ruimte en mobiliteit
Afdeling	PCM
Auteur	Koenen, Edwin
Telefoonnummer	023 – 511 5211
Email	ekoenen@haarlem.nl
Kernboodschap	De openbare ruimte rondom de Kathedrale Basiliek Sint Bavo is versteend en vormt een hitte gebied. Vanuit bewoners is er een lang gekoesterde wens voor meer groen in de wijk. In overleg met omwonenden en het bisdom is een compleet nieuw voorlopig ontwerp opgesteld voor het Bisschop Bottemanneplein. Met de transformatie van het plein tot een klein park ontstaat in de wijk een groen, aangenaam gebied om te verblijven met veel zitmogelijkheden en voldoende groene beschutting op warme zomerse dagen. Vanuit elke woning rondom het Bisschop Bottemanneplein zullen de bomen zichtbaar zijn. Het voorlopig ontwerp zorgt voor een tastbare verbetering van de leefbaarheid, er worden grote klimaatadaptieve ingrepen gedaan en tenslotte neemt de verkeersveiligheid toe. Concreet betekent dit: - Meer groen: toename van 815 m2 groen op het Bisschop Bottemanneplein én meer groen op de Westergracht. Er komen 24 extra bomen bij. - Hogere ecologische waarde: er komen bloemrijke, insectvriendelijke borders in plaats van gras. - Meer wateropvang: door realisatie van een wadi voor de wateropvang van 198.000 liter. Door de wadi kan het hemelwater van de daken van omliggende woningen en een deel van de kathedraal van het riool afgekoppeld worden. - Toename verkeersveiligheid: de touringcarplaats op het plein wordt verplaatst op een veilige manier en er komt eenrichtingverkeer op het Bisschop Bottemanneplein, waar voortaan de auto te gast is. Het vrij liggende fietspad op de Westergracht wordt verbreed. - Hogere ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid door de realisatie van ontmoetingsplekken, zitgelegenheden, een speelaanleiding, fietsparkeermogelijkheden en kleurige bloemenborders.

	Het ontwerp geeft invulling aan de ambitie uit het collegeakkoord: <i>“We willen een aantal projecten met veel groen realiseren als nieuwe iconen voor de stad, zoals het Bisschop Bottemanneplein.”</i> Het VO voldoet aan de doelstellingen vanuit de SOR en de strategische keuzes uit Omgevingsvisie. Tot slot voldoet het aan de wensen van de meerderheid van omwonenden en aan de eisen van subsidieverstrekker provincie Noord-Holland. Met dit besluit wordt het opgestelde Voorlopig Ontwerp vrijgegeven voor de officiële inspraak procedure.
Behandelveorstel voor commissie	Het college stuurt dit besluit ter bespreking naar de commissie.
Relevante eerdere besluiten	Collegebesluit 2020/200412 Stadspark Koepelkathedraal, oplevering bewonersinitiatief , 10 maart 2020 https://gemeentebestuur.haarlem.nl/Vergaderingen/Besluitenlijst-BenW/2020/10-maart/10:00/Stadspark-Koepelkathedraal-oplevering-bewonersinitiatief SOR: 2018/137160 Structuurvisie openbare ruimte 2040 DEF met aangenomen amendementen, 21-12-2017 https://gemeentebestuur.haarlem.nl/Vergaderingen/Raad/2017/21-december/19:30/Structuurvisie-openbare-ruimte-2040-DEF-met-aangenomen-amendementen.pdf Omgevingsvisie: 2021/492095 Vaststellen Omgevingsvisie Haarlem 2045, https://haarlem.nl/sites/default/files/2022-06/Omgevingsvisie%20Haarlem%202045.pdf
Besluit College d.d. 17 januari 2023	Het college van burgemeester en wethouders besluit: 1. het Voorlopig Ontwerp Bisschop Bottemanneplein vrij te geven voor inspraak. de secretaris, de burgemeester,

1. Inleiding

Het Bisschop Bottemanneplein is een hitte-eiland. Vanuit omwonenden is er een lang gekoesterde wens om meer groen in de wijk te hebben en een klein park te realiseren.

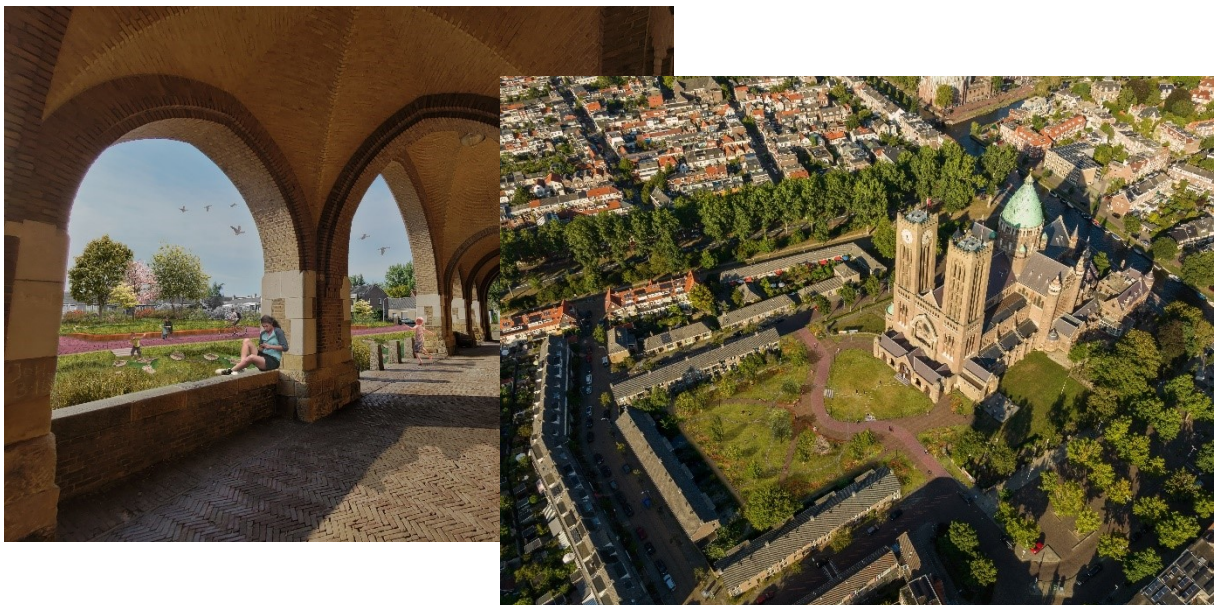
Omwonenden en de stichting Kathedrale Basiliek Sint Bavo zijn in 2019 een initiatief gestart om het Emmaplein en de omgeving van de kathedraal te vergroenen. Met gemeentelijke ondersteuning is indertijd het initiatief uitgewerkt tot een ruimtelijke schets. Het eindresultaat is aangeboden aan de gemeente. Omdat de indicatieve plankosten 2.5 miljoen euro zouden gaan bedragen, is gekozen door de omwonenden en de stichting Kathedrale Basiliek Sint Bavo om het groen aan het Bisschop Bottemanneplein (aan de voorzijde van de kerk) om te vormen tot een aantrekkelijkere ruimte. Een mogelijk volgende fase is om het Emmaplein opnieuw in te richten.

In het collegeakkoord staat: *“We willen een aantal projecten met veel groen realiseren als nieuwe iconen voor de stad, zoals het Bisschop Bottemanneplein.”* Het Voorlopig Ontwerp voldoet aan deze afspraak uit het coalitieakkoord.

Het VO voldoet bovendien aan de doelstellingen vanuit de SOR en de strategische keuzes uit de Omgevingsvisie. Tot slot voldoet het aan de wensen van de meerderheid van omwonenden en aan de eisen van subsidieverstrekker provincie Noord-Holland.

Bij het uitwerken van het ontwerp bleek er geen plek meer te zijn voor een touringcarhalte op het plein omdat het plein ingericht wordt als een plein waar de auto te gast is.

Het nu voorliggende Voorlopig Ontwerp bouwt voort op de uitslag van de enquête over de touringcarhalte. De touringcarhalte komt op de Westergracht.

2. Besluitpunten college

Het college besluit:

1. het Voorlopig Ontwerp Bisschop Bottemanneplein vrij te geven voor inspraak;

2. Beoogde resultaten

Met de herinrichting van het Bisschop Bottemanneplein worden drie resultaten beoogd:

1. Het beoogd resultaat is vergroening van het Bisschop Bottemanneplein. Door deze vergroening worden de stadsnatuur en klimaatadaptatie gediend. Dit zijn beide SOR-doelstellingen.
2. Beoogd resultaat is een verhoogde veiligheid voor fietsers en voetgangers in de buurt door de halte van de touringcar uit de wijk te halen en het plein in te richten waar de auto te gast is. Fietsers en voetgangers krijgen meer prioriteit door de herinrichting. Fietsers prioriteit geven is tevens een SOR-doelstelling.
3. Beoogd resultaat is een verhoogde leefbaarheid van de wijk door het plein groener, aantrekkelijker en meer parkachtig in te richten voor de buurt en de bezoekers van de basiliek. Er komen veel zitjes die zorgen voor meer ontmoetingen. Kleine speelaanleidingen nodigen uit om meer te bewegen. Leefbaarheid is tevens een SOR-doelstelling.

3. Argumenten

1. *Duurzaamheidsparagraaf: Het plein wordt klimaatbestendig ingericht*

Hittestress: Het Bisschop Bottemanneplein is momenteel volledig verhard en is daarmee een hittestresslocatie. Met het vergroenen van het plein wordt de hittestress verminderd doordat er een groot groen oppervlakte in de plaats komt. Dit ligt in lijn met SOR hoofdkeuze 5, Klimaatadaptatie: Haarlem bereidt zich voor op wateroverlast, droogte en hittestress.

Wateroverlast: De druk op het rioolstelsel (wateroverlast) vermindert doordat alle hemelwater op verhardingen van het bisschop Bottemanneplein wordt opgevangen in de wadi. Daarbovenop wordt een deel van het dak van de kathedraal of van omliggende woningen afgekoppeld en op de wadi aangesloten. De wadi is groot genoeg om het hemelwater van minimaal de helft van het dak van de kathedraal op te vangen in de wadi. Dit ligt in lijn met SOR hoofdkeuze 5, Klimaatadaptatie: Haarlem bereidt zich voor op wateroverlast, droogte en hittestress. De wadi en de afkoppeling van hemelwater zijn niet alleen nuttig, maar ook duidelijk zichtbare maatregelen op gebied van klimaatadaptatie voor inwoners van Haarlem.

Bevorderen gezonde leefomgeving (Strategische keuze nr. 4 uit Omgevingsvisie): Het Voorlopig Ontwerp zet in op bewegen en recreëren. In het gras word daarom een kleine speel- en sportaanleiding geplaatst. Er komen meerdere bloemenperken met inheemse bloemrijke flora waardoor de wijk als geheel een fleuriger aanzien krijgt. Dit zorgt voor een prettiger leefomgeving voor zowel mensen als insecten. Het hondenuitlaatpad op de Westergracht/Jos Cuypersstraat blijft behouden en links en rechts hiervan komt meer groen.

Circulariteit: De bestaande klinkers van het Bisschop Bottemanneplein worden binnen het project hergebruikt. Een deel van het bestaande fietspad van de Westergracht wordt blijft in gebruik als

voetpad. Het straatmeubilair en bebording wordt biobased uitgevoerd. Het hout van het straatmeubilair wordt gekozen op basis van een hoge duurzaamheidsklasse, heeft daarmee een lange levensduur en is onderhoudsvrij. Vrijgekomen grond blijft binnen het project (gesloten grondbalans). De grond uit de wadi wordt gebruikt om speelse hoogteverschillen te creëren.

2. Groenparagraaf: Het plein wordt groener ingericht

Het ontwerp is opgesteld conform SOR hoofdkeuze 3, Stadsnatuur: Natuur krijgt meer ruimte binnen de bebouwde kom. Tevens wordt met dit besluit uitvoering gegeven aan Strategische keuze nr. 3 uit Omgevingsvisie; vergroenen en vernatten.

Groen speelt een belangrijke rol in het tegengaan van hittestress. Het VO speelt in op langere periodes van hitte door het vergroenen van de openbare ruimte. Er wordt gekozen voor typen beplanting en bomen gericht op het veranderende klimaat. Dit zal in het Definitief Ontwerp verder uitgewerkt worden. De eisen aan het groen zullen zijn: inheems, klimaatbestendig, onderhoudsarm en bij- en insectvriendelijk.

De wadi vangt alle hemelwater binnen het projectgebied op en is zelfs berekend op het opvangen van het hemelwater van het dak van de Koepel kathedraal. Het groen in de wadi wordt uitgekozen op de wisselende natte en droge omstandigheden.

Oppervlakte groen neemt toe met 815 m² oftewel 35% (Huidig: 2344 m², Toekomstig: 3159 m²).

Aantal bomen nemen toe met 24, ten opzichte van de huidige situatie (26 nieuwe bomen geplant, 2 jonge bomen worden geveld)

Door de realisatie van dit (kleine) park zullen de wijken Leidsebuurt, Leidsevaartbuurt, Houtkwartier en het Centrum van een parkachtige inrichting gebruik kunnen maken. Vanuit elke woning rondom het Bisschop Bottemanneplein zullen de bomen zichtbaar zijn.

3. De kwaliteit van de openbare ruimte wordt verbeterd, de wijk krijgt een aantrekkelijk aanzien en er is ruimte voor ontmoeting.

Het ontwerp vergroot de beleving door van het Bisschop Bottemanneplein een aangename groene ontmoetingsplek te maken. Door de herinrichting wordt de ontmoetingsfunctie centraal gesteld door aangename plekken te maken met veel zitmogelijkheden en voldoende groene beschutting op warme zomerse dagen. De wijk krijgt door de hoogteverschillen en de stapstenen in de wadi een speelsere informeler aanzien. De hoogteverschillen en zitjes resulteren tevens in een aantrekkelijke fotolocatie voor bruiloften, met de Koepel kathedraal als achtergrond. (conform Strategische keuze nr. 2 uit Omgevingsvisie: buurtgericht ontwikkelen)

4. Voetgangers en fietsers krijgen meer veiligheid en ruimte.

Het ontwerp draagt bij aan drie hoofdkeuzes uit de Structuurvisie Openbare Ruimte (SOR), zijnde keuzes 7) Fietsen in de stad, 9) Auto te gast en 2) Recreatie.

We dringen de autodominantie in de wijk beperkt terug door het Bisschop Bottemanneplein in te richten als fietsstraat. Alle omliggende bewoonde straten blijven echter goed bereikbaar voor

autoverkeer. Het aantal parkeerplekken is gelijk gebleven. Op het Bisschop Bottemanneplein zelf is de auto echter te gast.

Inwoners worden met dit ontwerp verleid om meer te fietsen, te wandelen en te recreëren in de openbare ruimte. Fietsen wordt gestimuleerd door de realisatie van de fietsstraat, de verbreding van het fietspad van de Westergracht en er komen fietsparkeerplekken naast de kathedraal. Dit alles draagt tevens bij aan fietstourisme in Haarlem.

5. Het Voorlopig Ontwerp is het resultaat van participatie en inspraak

Het initiatief om het gebied te vergroenen is gekomen vanuit de bewoners zelf.

Omdat de touringcar verplaatst moest worden heeft een bewoner enquête plaatsgevonden.

Aansluitend is op een bewonersbijeenkomst de uitkomst besproken.

De uitslag van de enquête was als volgt (Zie ook bijlage 4)

Variant 1 heeft de minste voorkeur	(door 8% genoemd als 1 ^e voorkeur)
Variant 2 is niet gewenst	(door 18% genoemd als 1 ^e voorkeur)
Variant 3 is niet gewenst	(door 24% genoemd als 1 ^e voorkeur)
Variant 4 heeft de grootste voorkeur	(door 57% genoemd als 1 ^e voorkeur)

Bewoners gaven aan geen van de vier varianten goed te vinden en dat de optie Westergracht in de enquête werd gemist. Op de bewonersavond (zie bijlage 5) is aangegeven dat de bus beter op of aan de zijde van de Westergracht zou kunnen stoppen. Niemand van de aanwezigen was tegen een nader onderzoek in het gebied van de Westergracht. De veiligheid voor fietsers en voetgangers (zowel in de wijk als nabij de halteplek) wordt vergroot door een halteplek op de Westergracht te maken. Door de financiële bijdrage van de provincie komen de financiële argumenten tegen de halteplek op de Westergracht voor de gemeente te vervallen. De varianten zullen in komende fase nader worden uitgewerkt.

6. Om te voldoen aan de subsidie-eisen is een touringcarhalte op de Leidsevaart niet mogelijk.

Vanuit de provincie zijn een aantal extra eisen naar voren gekomen die in het VO verwerkt zijn. De eisen vanuit de subsidieverstrekker betroffen onder meer:

- Eis: *“De veiligheid voor voetgangers en fietsers moet overal minimaal gelijk blijven, maar liever vergroot worden.”* De halteplaats van de touringcar op de Leidsevaart is door deze eis niet mogelijk omdat door de realisatie van de halteplaats op de Leidsevaart de veiligheid van fietsers en voetgangers verlaagd wordt. Een halteplaats op de rijbaan is bovendien minder veilig omdat hulpdiensten mogelijk gehinderd worden.
- Eis: *“De breedte van fietspaden dient conform de richtlijnen van het CROW te zijn of moet volgens het oordeel van een verkeerskundige veilig zijn.”* Het fietspad langs de Westergracht wordt daarom verbreed. Daarmee wordt zowel de veiligheid als de doorstroming enigszins vergroot.

5. Risico's en kanttekeningen

5.1. Afstemming met het bisdom is noodzakelijk vanwege eigendom.

Het Bisschop Bottemanneplein is niet in eigendom van de gemeente. Hier is sprake van een bijzondere situatie. De grond is eigendom van het bisdom. Zij heeft dit perceel in een eeuwigdurende erfpacht uitgegeven aan de gemeente Haarlem. De gemeente Haarlem is dus erfpachter. In de akte staat een symbolisch canon bedrag van fl. 1,--. Dit wordt niet in rekening gebracht. De bestemming in de akte is duidelijk, namelijk "plein". De gemeente is de verplichting opgelegd voor haar rekening daarop een plantsoen met weg en enige voetpaden aan te leggen en blijvend te onderhouden. Het Bisdom mag het plein gebruiken en afsluiten ter vervulling van kerkelijke plechtigheden. Goede afstemming met het bisdom is van belang om tot een goed ontwerp te komen. Het bisdom heeft aangegeven geen bezwaar te hebben tegen de herinrichting zolang het aantal parkeerplekken voor kerkelijke bijeenkomsten minimaal op het huidig aantal behouden blijft. In het nieuwe voorlopige ontwerp van het Bisschop Bottemanneplein worden alle parkeerplekken aan het Emmaplein behouden. Na overleg met het bisdom komen er twee invalidenplekken naast de hoofdingang.

5.2. Er zijn mogelijk bezwaren vanuit enkele omwonenden aan de Westergracht.

Ongeveer zeven bewoners aan de Westergracht (wonende in het verlengde van Jos Cuypersstraat) zijn tegen de veranderingen van de openbare ruimte nabij hun woning. Zij zijn niet zo zeer tegen de vergroening van het Bisschop Bottemanneplein, maar zijn tegenstander van het verplaatsen van de halteplaats naar de Westergracht en de aanpassingen aan de fietsinfrastructuur. Liever zien zij de touringcar halteren op het Bisschop Bottemanneplein, het Emmaplein of de Leidsevaart. Er is met het ontwerp deels tegemoet gekomen aan deze bezwaren door de halteplaats zelf zo ver mogelijk van woningen te positioneren. Daarnaast wordt het groen (en daarmee geluidsdemping) voor de woningen aan de Westergracht behouden. De enige verandering is daarmee de verlegging van het fietspad. Dit heeft effect op 7 woningen van de 15 woningen aan de Westergracht. In de volgende ontwerpfase (definitief ontwerp) zal voor de betreffende bewoners aan verdere optimalisaties gewerkt worden.

5.3. Er is financiële onzekerheid betreffende de subsidies. De exacte kosten voor de gemeente kunnen meevallen.

Voor het inrichten van het Emmaplein was een bedrag van 300k beschikbaar om gezamenlijk met de initiatiefnemers een businesscase op te stellen voor het Emmaplein. De kosten voor de inrichting van het Emmaplein werden destijds geraamd op 2,5 M. Hierom is gekozen om niet het Emmaplein, maar om het Bisschop Bottemanneplein opnieuw in te richten. De realisatie kosten voor het inrichten van dit Bisschop Bottemanneplein worden nu geraamd 1,2 M. In de uitwerking van de kostenraming zijn alle beleidsdoelstellingen (klimaatadaptief, vergroening e.d.) en het verleggen van de bushalte opgenomen.

Voor de financiering van de uitvoering van het project zijn er vier mogelijke bronnen:

- 1) Subsidie 'Kleine Infrastructuur Noord-Holland': De regeling richt zich naast de verkeersveiligheid ook op de fietsbereikbaarheid. Bovendien is gelet op duurzaamheid en biodiversiteit in de projecten. Het VO is zodanig opgezet dat zowel de algehele veiligheid, als de doorstroming van fietsverkeer een grote rol heeft gekregen. De provincie heeft daarom inmiddels een subsidie toegekend van € 215.000. Vanwege de minimeis om verkeersveiligheid nergens af te laten nemen, is de halteplaats op de Leidsevaart niet mogelijk.
- 2) De subsidie 'Erfgoed deal' via de rijksdienst voor cultuurerfgoed. De Erfgoed Deal wil bijdragen aan projecten in als erfgoed kan bijdragen aan o.a. klimaatadaptatie en duurzaamheid. Door het hemelwater van de Koepel kathedraal op de wadi af te wateren, wordt het rioolstelsel ontlast en is er in geval van piekbelasting een kleinere kans op wateroverlast in de stad. De Koepel kathedraal draagt op deze wijze bij aan het klimaatadaptief maken van de wijk. Deze subsidie kan een substantieel deel van de kosten dekken. De zevende ronde van de erfgoeddeal gaat door. In het voorjaar starten de gesprekken om middelen vanuit de Erfgoed Deal te verkrijgen voor dit project. Het is nog niet bekend hoe groot de bijdrage zal zijn die vanuit dit fonds kan worden verwacht.
- 3) Er wordt nog onderzocht of een aanvraag voor een Europese subsidie (European Urban Initiative) kansrijk genoeg is om aan te vragen.
- 4) De resterende financiering zal uit de gemeentelijke middelen komen. Het Voorlopig Ontwerp is geoptimaliseerd om tegemoet te komen aan zes van de twaalf doelstellingen/ hoofdkeuzes vanuit de SOR en aan vier van de zes Strategische keuzes uit Omgevingsvisie.

Het financiële overzicht (kosten en dekking) van het project is voornamelijk als volgt.

Alle gemaakte voorbereidingskosten tot nog toe	€	172.000	
Prognose voor proceskosten tot en met DO/bestek	€	70.000	
De raming van de uitvoeringskosten	€	1.207.000	
Prognose voor uitvoeringsbegeleiding	€	50.000	
<u>Onvoorzien, meerwerk, risico</u>	€	100.000	+
Totale uitgaven	€	1.599.000	
Reeds toegekend vanuit SOR	€	300.000	
Subsidie vanuit Provincie Noord-Holland	€	215.000	
<u>Dekking vanuit IP-Overig en SOR via Kadernota</u>	€	1.084.000	+
Totaal	€	1.599.000	

De beschikbaar gestelde SOR gelden zijn voldoende om te komen tot en met de voorbereidingsfase en daarmee te komen tot een Definitief Ontwerp. Op basis van de SSK-raming, behorende bij het VO, is de verwachting dat de uitvoeringskosten uitkomen ongeveer €1.207.000. Een SSK raming is een raming waarin rekening is gehouden met tegenvallers en onzekerheden. In ieder project bestaat de

kans dat zich gebeurtenissen voordoen die onwaarschijnlijk leken, of die geheel niet voorzien waren. In de raming is daarom een post ‘risicoreservering’ opgenomen. In deze post wordt een reservering opgenomen die het optreden van meerdere risico’s afdekt.

De subsidie vanuit de provincie Noord Holland bedraagt € 215.000. Voorlopige inschatting is dat vooralsnog nog € 1.084.000,- nodig is vanuit de gemeentelijke middelen. De dekking van het project komt uit de voorstellen voor aanpassing van het Investeringsplan via de eerstvolgende Kadernota waarbij het benodigde extra investeringsbudget als onvermijdelijk wordt opgenomen in het investeringsplan door het inzetten van investeringsruimte van vervallen projecten of door andere projecten in de planning naar achteren te schuiven (vanuit de SOR of overige investeringen Openbare Ruimte).

Begin ’23 start de zevende ronde van de “Erfgoed deal” vanuit de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed. Deze subsidie is gericht op het klimaat adaptief maken van cultureel erfgoed. Naar verwachting is het Voorlopig Ontwerp passend om ook daar subsidie aan te vragen. Daarmee zal in het voorjaar ’23 een betere inschatting gemaakt worden hoeveel uiteindelijk uit gemeentelijke middelen moet komen.

5.4. Verdere vertraging kan de provinciale subsidie doen laten vervallen.

De provincie stelt als eis dat de gunning voor uitvoering plaats dient te vinden uiterlijk 12 maanden na toekenning van de subsidie. Eind november moet het project daarom gegund zijn. Dit betekent dat 2023 in het teken staat van een snelle doorstroming om aan deze eis te kunnen voldoen. Vertragingen in dit proces kunnen resulteren in het vervallen van de betreffende subsidie.

6. Uitvoering

De herinrichting doorloopt de fases van het Haarlems Civiel Planproces. De planning is globaal als volgt:

Fase	Product	Bevoegdheid	Planning
Initiatiefase	Procesopdracht	B&W	Maart 2021
Definitiefase	NOK SOPI-partner	Staf	Q1 2022
Ontwerpfase	Voorlopig Ontwerp (VO)	B&W	Q1 2023
	Definitief Ontwerp (DO)	B&W	Q2 2023
Voorbereidingsfase	Nadere overeenkomst aannemer		Q3 2023
Realisatiefase	Uitvoering werkzaamheden		Q3 2023 – Q1 2024

7. Bijlagen

- 1) Voorlopig Ontwerp Bisschop Bottemanneplein
- 2) Onderzoek Wadi en afkoppelvolumes
- 3) Multi-criteria afweging halteplaatsen Leidsevaart/Westergracht
- 4) Uitkomst van bewonersenquête halteplaats touringcar
- 5) Notulen van bewonersbijeenkomst